

GYÜMÖLCSKERTÉSZ.

A KÖZSÉGI FAISKOLÁK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hónap 10-én és 25-én.

KIADJA A FÖLDMÍVELÉSÜGYI MAGYAR KIR. MINISTER.

Szerkeszti: MOLNÁR ISTVÁN,

kir. tanácsos, orsz. gyümölcsészeti és fatenyésztési ministeri biztos.

Előfizetési ára egész évre egy községnek, mint magánosoknak két korona, mely a lap kiadóhivatalának: Athenaeum r. társulatnak Budapest, VII., Kerepest-út 54. sz. egyszerre küldendő be.

A m. k. Belügyminisztérium 1891. évi 33.881. sz. rendelete szerint e közlönyre minden község előfizetni tartozik. — A Vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztérium 20.899/1891. sz. a. az összes felekezeti hatóságoknak ajánlotta.

HIVATALOS RÉSZ.

36596. szám.
IV/4.

Pályázati hirdetmény.

A »Magyar Földhitelintézet« a hazai gyümölcs-tenyésztést a községi faiskolák útján előmozdítani óhajtván, az 1892. évtől kezdve az 1902. évig minden évben

1 drb	600	koronás
2 »	400	»
18 »	200	»

jutalmat tűz ki oly tanítók jutalmazására, kik faiskolát kezelnek és a fatenyésztés terén szemebetűnő sikert képesek felmutatni.

Ezen díjakra pályázhat minden magyarországi, faiskolát kezelő néptanító valamint oly községi kertész, a ki a faiskola kezelésén kívül a népiskolákban a gyümölcs-tenyésztést hivatásszerűen tanítja és tanításának eredményeként községében és vidékén a nemes gyümölcs termelése terén látható sikert képes felmutatni.

Különös figyelemben fognak részesülni azon tanítók, kik a filloxera által elpusztított vidékeken kezelnek mintaszerűen faiskolát.

A pályázati kérvények megbirálásánál kiváló súly fog fektettetni a minél kevesebb és leginkább keresett gyümölcsfaj nagyban való szaporítására, a faiskola rendszeres kezelésére, a faiskola készítésének minőségére, az oltás módjára, a magas és félmagas törzsű fák helyes nevelésére.

A folyó évi díjakra a pályázati kérvények, ez évi július hó 1-ig adandók be az illető kir. tanfelügyelőséghez, mely azokat véleménye kíséretében közvetlen a vezetésem alatt álló minisztériumhoz terjeszti fel és a pályázat eredményéről ugyanakkor

egyidejűleg a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter urhoz jelentést tesz.

Az ekként beérkezett kérvények a vezetésem alatt álló minisztérium által az Országos Magyar Gazdasági Egyesület és az Országos Magyar Kertészeti Egyesület kebeléből összeállított bíráló bizottság által fognak tárgyalatni, mely bizottság a pályázók faiskoláit, ha azt szükségesnek tartaná, központi vagy vidéki megbízottjai által meg is szemlélheti.

A pályázó faiskola-kezelő tanítók egy koronás bélyeggel ellátott pályázati kérvényeikhez faiskolájuk vázlatos rajzát, részletes leírását, az abban található csemeték és oltványok kor-, nem- és faj szerinti kimutatását mellékelni tartoznak.

A bíráló bizottság által a pályadíjban való részesítésre érdemes pályázóknak odaitélt jutalmakat a vezetésem alatt álló minisztérium adományozza elismerő oklevél kíséretében.

Kik már egyszer jutalmat nyertek, újabb jutalomra csak azon esetben pályázhatnak ismét, ha kész oltvány-állományuk legalább kétszer akkora, mint az első jutalmazáskor volt.

Budapest, 1901. évi május hó 4-én.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

NEM HIVATALOS RÉSZ.

Ageni szilva.

Prune d'Agen; Agener Pflaume.

Az ageni szilva *) származását homály fedi, mert ama szóhagyományt, mely szerint a franciaországi Clairac környékén több század előtt élt barátok honosították volna meg, hiteltérdemlő adat-

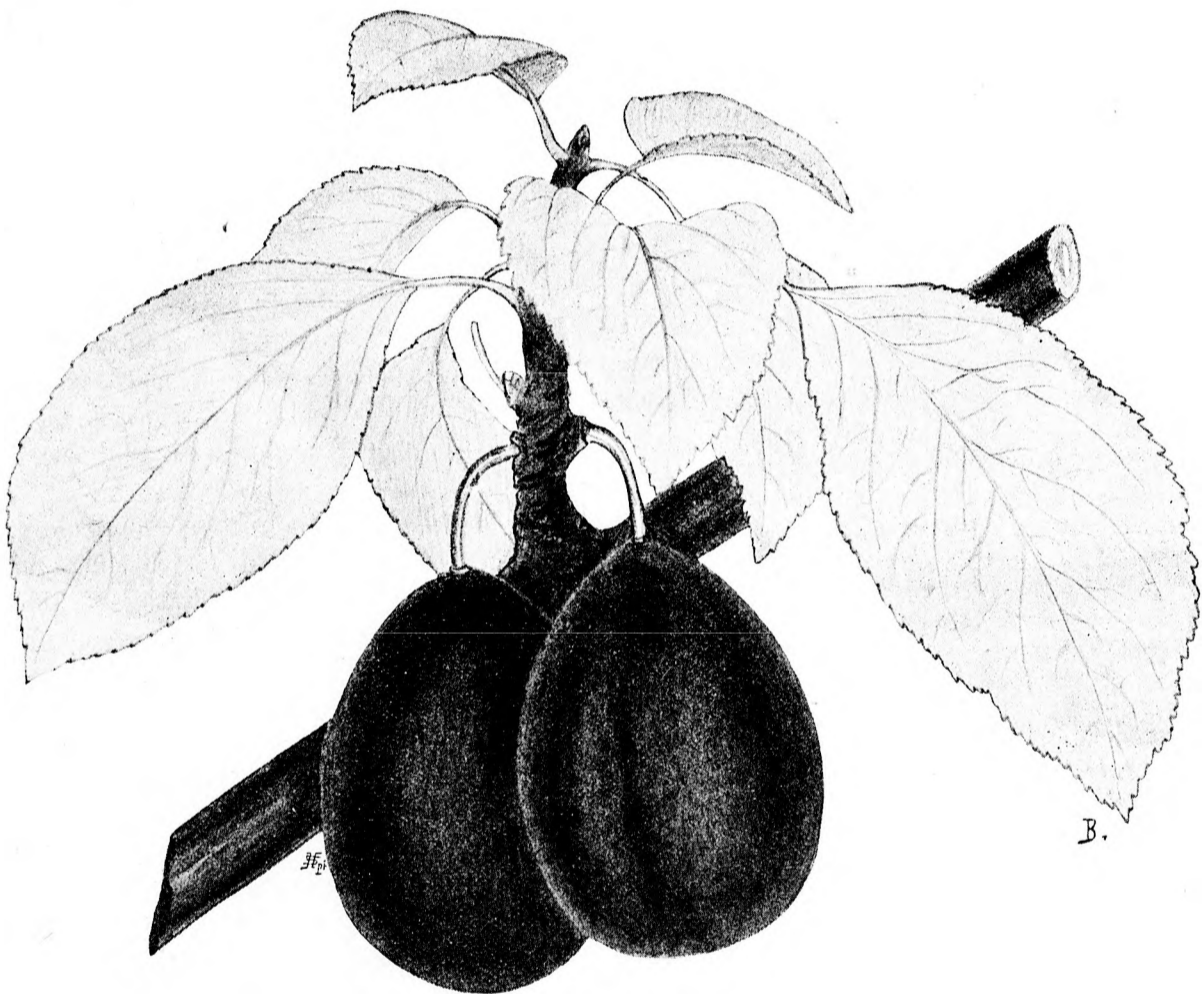
*) Olvasd: azsáni szilva.

nak el nem fogadhatjuk. Meg kell tehát elégednünk azzal, hogy a jelenben is a *Garonne völgyében* van leginkább elterjedve, a hol a többi szilvafajtát lassanként mind kiszorítja, mert nála értékeőbb aszalványokat egyik sem szolgáltat. *Bordeauxi aszalt-szilva* neve alatt nagyobb fűszerkereskedőink is árusítják kilóját 2—3 koronáért, Agenben pedig a termelők kilóját átlagban 1 frankért, mondjuk kerekszámban 1 koronáért értékesítik. Ha hozzá vesszük ehhez, hogy Agen évi szilva aszalványa gyenge termés mellett 2—3 millió hl-re megy, akkor világosan áll előttünk ennek a szilvának közgazdasági jelentősége.

szilvánknál értékeőbb aszalványt szolgáltat és így versenyképességünket hivatva van emelni.

Az ageni szilváról különben e lapokban már többször volt szó, szintugy az Agen vidéki szilva-termesztés és feldolgozás is részletesen volt ismertetve, a mely közleményekre midőn e helyen is felhívom az érdeklődők figyelmét, kiegészítem azok tartalmát az alábbiakban az ageni szilva leírásával.

Fája. Egészséges, edzett; legalább teleinket eddig ártalom nélkül állotta ki; aránylag korán és elég bőven terem. Mint oltvány gyors növésű, ugy hogy erőteljes talajokban az alvószemből támadt hajtás, nem is ritkán, őszig meghaladja a 2 m.

18. ábra.

Felismerte ezt földmívelési kormányunk, és évekké elelőtt nagyobb mennyiségű fát hozatott Agen vidékéről és ezeket az ország különböző részein mint anyafákat ültettette ki, sőt ez idő óta néhány áll. faiskolában is kiterjedtebb mérvben szaporíttatja; innen hozzájuk juthat olcsó áron minden termesztő. Ez azért is elismerést érdemlő ténykedés, mert ha szilva-aszalványainkkal nemcsak a Balkán államokkal, hanem Franciaországgal, sőt Amerikával is fel akarjuk a versenyt venni: a beszállított szilva mellett különös figyelmet kell az ageni szilvára fordítanunk, mint olyanra, mely a mi házi

magasságot. Szaporítható még magról és gyökérsarjadékról; mindazáltal az oltást tartjuk a leghelyesebbnek, nemcsak azért, mert ez uton juthatunk leghamarább kiültetésre kész fákhoz, hanem azért is, mert a *kiválasztásnak*, a mi lényeges tényező, minden gyümölcsstermesztésnél és így az ageni szilvánál is, csak akkor várhatjuk sikerét, ha a legjobban termő és legszebbre fejlődő gyümölcsöket hozó fákrol szedjük az oltóvesszőket. Alkalmas első sorban is közép magas törzsű gazdasági fának, mert mint magas törzsű nem fejleszti termését olyan tökélyre, mint a középtörzsű. Koronája

gúlaalakban fejlődik ugyan, mégis jobb ezt kehelyalakban mivelní, vagyis a középsugarát még idejében eltávolítani, hogy mentől ritkábbá és szellősebbé fejlődjék a korona, a midőn az ageniék tapasztalatai szerint a gyümölcs nincs a rothadásnak kitéve. Az árnyéket ez a gyümölcs nem kedveli. Épen azért Agen vidéken zárt szilvásokat nem készítenek belőle, hanem a fákat 15—25 m. távolságba ültetve, a sorközöket szőlő vagy valamely gazdasági termés elhelyezésével használják ki, hogy a fákat szabadon járja a levegő és körül ragyogja a napfény. Kedveli a meszes, de azért kissé nyirkos talajokat és meleg, száraz égljat. Ebben tehát lényegesen eltér a mi házi vagy besztercei szilvántól, mert ez meg tudvalevőleg ott érzi magát jól, ott hoz szép és bő terméseket, a hol reggelenként harmatban fűrdhetik.

Gyümölcse. Alakra és nagyságra hasonló a házi vagy besztercei szilvához. Legnagyobb szélességi átmérője a közép tájon van, honnan két vége felé szeliden fogyva, száránál boltozódva némileg egyenes síkban, ellenkező oldalán pedig szabályosan boltozódva enyészik el. Vágánya sekély s a gyümölcsöt többnyire két egyenlőtlen félre osztja. Bibeponjtja néha alig szembetűnő, máskor közepes nagyságú. Héja vékony, könnyen hámló, vernyeges violaszinbe játszó, fehéres vagy az alapszinnél világosabb foltokkal, néha csak pettyekkel, erősen kifejtett szürkés ibolyaszínű hamvval. Husa sárga, a zöldnek némi árnyalatával, édes, olvadó, laza, kellemes, gyengén illatos, kevés vagy semmi savanyúsággal. Magva aránylag kicsiny, keskeny, sima, bordanélküli, világos barna. Szára sima, rozsdamázas, közép hosszú és közép vastag, sekély mélyedésbe, néha a felszínre helyezett.

Érés ideje. Augusztus második, szept. első fele.

Minősége. Aszalásra kiválóan elsőrendű; mint asztali és piaci szilvafajta csak másodrendű.

Társnevei. *Robe de Sergent, Prune d'ente, Prune d'Ast stb.*

Leirói. Részletes leírása magyar nyelven valószínűleg e helyen történik először. Francia nyelven: *Mas, Le Verger*. VI. 81—82. lapjain. Németül: úgy látszik *Oberdieck* nem az igazi szilvát írta le a *Handb. der Obstk.* VII. 77. lapján, mert ez sokban eltér a francia leírásoktól és az általam ageniék ismert szilvafajtatól.

Észrevétel. Az Ageni szilvát mint aszalványt nemcsak vékony olvadó héja és izletes husa, hanem a mag sima és kicsiny volta teszi keresettebbé mint a besztercei aszalt szilvát, miért is kísérlettelre melegen ajánlom mind ama vidékekre, a hol a besztercei szilvával nincsenek megelégedve. A hol beválik és esős évjáratban sem rothad, ott a nagyban való termesztés szempontjából is elterjesztése nagyon kívánatos, mert mindenkor jó áron lesz értékesíthető akkor, ha aszalására és csomagolására a megkivántató gondot és fáradságot nem sajnáljuk.

Angyal Dezső.

Kertészeti terményeink forgalmának megteremtése érdekében.

(Folytatás.)

Nem csoda tehát, ha az egyoldalú gabona-termesztést, bá rokszerünek ők maguk sem tartják, mégsem akarják abban hagyni a magyar gazdákat. Mert a gabona az egyetlen termés, melyet így vagy úgy, de lehet értékesíteni. Tudna ez az ország mást is produkálni; lenne itt kert hegyenvölgyön, ha csak a kerti terményeket a természeti költségeken alul nem kellene eladni.

Azt hiszem azonban, hogy volna módja annak, miképpen lehessen a fönnnebbi circulus vitiosus-ból kivezető utat nyitni. Vannak kertészeti termények, melyek nem kívánnak annyi befektetési időt, mint a gyümölcsfák. Ilyenek például a főzelékzöldségfélék. Itt van többi közt homoki vidékeinknek specialitása: a spárga is. Azért mondom homoki specialitásnak, mivel a homoktalajon terem a legkiválóbb minőségű. Ezeket a terményeket ma üzleti célból Magyarországon természetlenül ugyszólván lehetetlen. A fővárosban levő elárusító helyeket jobbra néhány kertész bérlí, a kiknek maguknak vannak természetű telepeik. Ha az elárusítók vesznek is másoktól, olyan olcsó áron vesznek, hogy nemcsak a termesztés, hanem még a fővárosba szállítás költségei sem fedeződnek. Egyik itteni ismerősömnek szép spárgatelepe van, melyen olyan kitűnő spárga terem, hogy annál kiválóbbat még sehohsem láttam. 1899. és 1900-ban a magyar gazdák vásárcsarnok ellátó szövetkezetéhez küldte terményét; de mind a két évben pontosan akkor, mikor a spárgaágyak igazán kezdtek teremni, az illető szövetkezettől értesítést kapott, hogy a kínálat már nagyobb, mint a kereslet és további árut már ne küldjön. Ez az értesítés olyan időben érkezett, midőn a spárgatelep még csak felét jövedelmezte az évi költségeinek; tehát a termelő, Budapest közvetlen közelében, 50% veszteséggel volt kénytelen lezárni évi számadását. Még cifrábbak az állapotok egyéb zöldségfélék, valamint dinnye dolgában. Mikor az itteni község egy tölgyerdőrészt kiirtott, dinnyét vetettek a törésbe. Termett azután olyan bőségben, hogy öröm volt nézni. De csak addig tartott az öröm, míg nézni kellett! Nagy szekerekkel mentek Pestre, a hol másfelől hozott dinnye is volt elég. A legszebb darabokat két krajczárért vesztegették, a nem tulnagok senkinek sem kellett. A kinek igen erős lovai voltak, hazahozta a szekérrakományt a sertéseknek. A gyengébb lovak nem bírták volna a nagy terhet a hosszú uton hazáig hozni, tehát lerakták a dinnyét a piaczon a földre, hogy a kinek kedve van, vigye el — ingyen! De a rendőrök nem engedték, mert »a piacznak tisztának kell maradni.« Fölrakták tehát ezek is ujra a nehéz zöld golyókat, elcipelték Pest határáig, ott aztán befordították az árokba. A vám költségeit nem kapták vissza, fuvaruk és másfél napi be- és kimenetelük kárba vészett, valamint kárba vészett a

dinnyeföldre fordított évi munkájuk és az adó is, melyet a földért fizettek; nem is szólva a földnek, mint tőkének kamatjövödelméről. Számítalan hasonló esetet tudnék fölhozni. Magammal esett meg egyszer, hogy egy székéskései (besavanyítani való) uborkáért három forintot kaptam, holott a beszállítás négy forintba került. Eppen a legutóbbi ősszel is (1900. szept. legelején) száz ugoroka 12 fillér volt Budapesten. Pedig ugyanakkor, mikor ezek a csodadolgok történnek, ugyancsak Budapesten sok ezer és ezer ember szívesen fizetett volna tíz krajczárt is egy dinnyéért. Ugyanakkor, mikor a vásárczarnok ellátó szövetkezet a további spárgaküldés megszüntetését kéri, a legtöbb háztartásban ünnepszámba megy, ha spárga kerül az asztalra. És ugyanakkor, mikor a természető Budapest piaczárol eladatlan kerti terményeit falujába kénytelen visszavinni, Európa éjszaki részeiben még hire sincs az efféle terményeknek. Ilyenkor az Egyesült-Államok déli részeiből naponként százával indulnak a vonatok és hajók éjszak felé, úgy, hogy az éjszaki piacok és elárusító helyiségek olyan képet nyújtanak, mintha náluk is már nyár volna. És pedig nem drága a délről jött termény; hanem majdnem olyan olcsó, mintha helyben termelt volna, mert a vasuti vagy hajón való szállítás költségeiből egy-egy kiló árura olyan kicsi töredék esik, hogy a mi pénzünk szerint alig egy-két fillérre rúg.

Szerény véleményem szerint tehát addig is, míg nagyobb mennyiségű gyümölcsünk lesz exportra, zöldségfélék, szamóczát, szőlőt kellene egyelőre tanulmányképpen Európa legéjszakiabb államaiba exportálnunk, mert akkor, mikor ezek nálunk már a termés javát szolgáltatják, ott fönn éjszakai még nincs termés belőlük. Sőt szőlőt ott egyáltalán nem termelhetnek. Mindezek a termények olyanok, hogy termelésükhöz nem kell olyan hosszú előkészületi idő, mint a gyümölcsfákhoz, melyek gyakran csak 10—15 év múlva teremnek igazán. Mi amaz éjszakai államokkal szemben részben ugyanazt a szerepet játszhatnak, mint a minót Olaszország játszik velünk szemben. Ha azután látjuk, hogy sikerül terményeink fogyasztásához az éjszakai népeket hozzászoktatnunk, és főleg ha sikerül olyan kényes természetű produktumokat is, minők a szamócza, szőlő és spárga, jég segítségével jó állapotban oda juttatni, akkor már nagyobb bizalommal foghatunk hozzá nagyszabású gyümölcsösök alapításához. Különösen abban az esetben, ha még a hosszú tengeri utat is sikerrel vehetnők igénybe. Alma és körte dolgában erre nézve semmi kétség sem lehet, mert ezt már most is hozzák sokkal messzebről (Kaliforniából) az európai piacokra, tengeren át. Csak a könnyebben romló kerti termények konzerválását kell még megtanulnunk. De semmi kétségem sincs az iránt, hogy mesterséges hideggel mindennemű romlást meg lehet gátolni, bárminő hosszú ut folyamán. Amerikában részvénytársaságok vannak, melyek nagy raktárakat tartanak az Unio jelentékenyebb városaiban, hideggel való konzerválás céljából. Ezek a »cold storings«-raktárak különféle

helyiségekkel birnak, melyekben az egyes cikkeknek megfelelő alacsony hőfokot tartanak fönn még nyáron is. Átvesznek ezekbe a raktárakba mindenféle élelmiszereket, sőt nyáron át ruhákat, prémeket, szőnyeget is olyan családoktól, melyek a városból falura mennek nyaralni. A ruhákat, prémeket olyan hőmérsékletben tartják, melyben a molyok és egyéb rovarok megdermednek és nem rághatnak.

Kétségtelen, hogy jól szervezett gyümölcs- és szőlőexporthoz ilyen hűtő raktárak okvetetlenül szükségesek, arra az esetre, ha rögtön nem lehet az árut értékesíteni. Még más elővigyázati szabályokra is figyelemmel kell lennünk, melyekről alább fogok szólni.

Tegyük már most föl, hogy az ilyen kiviteli szolgáltatást szervezni sikerül és be is válik. Ebben az esetben természetünk, hogy minél előbb részesülhessenek áldásaiban, először is hamarjában a gyümölcsfáknak alkalmas kötöttebb talajokon szamóczatelepeket, a homoktalajokon spárgatelepeket fognak alapítani. Ezekbe a telepekbe gyümölcsfákat is ültetnek. Addig míg a gyümölcsfák föl nőnek, a szamócza, spárga vagy egyéb növény fog kiviteli terményt szolgáltatni és jövedelmezni. Tíz-tizenöt év múltán azután föl nőnek a telepeken levő gyümölcsfák és termésüket az időközben megizmosodott és iskolázottá vált forgalom cikkei közé kényelmesen lehet beiktatni. A hol a talaj nedvességi foka megengedi, zöldségféléket is lehet termesztetni a kivitel számára.

Hogy az export intenzívebb legyen és a forgalmi eszközök jobban ki legyenek használhatók, még élő virágokat is bele lehetne vonni a szállításba. Ezeket részint cserepekben lehetne exportálni, részint levágva. A cserepekben levők szállítása nem járna különös nehézséggel. A levágottaké azonban, ha hosszabb utaztatásról van szó, még előtanulmányokat és kísérleteket igényel. Erre nézve azt tapasztaltam, hogy bádogszelenczébe zárt, csak gyengén megnedvesített virágok igen jól megtartják színüket és illatukat. Én a tengerparti mészkőhegyekben egy forró áprilisi délelőttön *Cyclamen*-virágokat szedtem és nedvesítés nélkül az éppen nálam levő, jól záródó bádogszelenczébe tettem. Csak délután kerültem haza lakásomra és akkor igen gyöngén megnedvesítettem és újból lezártam a szelenczét. Negyednapra érkeztem haza Budapestre és ekkor a virágok, melyek egy perczig sem voltak az egész idő alatt vízbe állítva, olyan frisseknek és illatosaknak mutatkoztak, mintha csak éppen akkor szedtem volna őket. Kétségtelen, hogy további négy napot éppen úgy kiállottak volna.

A következő fejezetben a kivitel részleteiről és szervezetéről óhajtok írni.

(Folytatjuk.)

Sajó Károly.

A „Honti alma“ geneológiájához.

Ha a »Gyümölcskertész« t. szerkesztősége megengedi, én is óhajtanék hozzászólni a Honti-alma geneológiájához.

Boldogult atyám Nógrádmegyében, a Tihanyi családnak, illetve vejének s örökösének, Balczár Mihálynak birtokán, Pusztá-Harasztn szolgált gazdatiszti minőségben az 1842. évtől 1866. év végeig. Atyám elődje Draskóczy — ha jól tudom — József volt, ki ott szinte számos évig tett gazdatiszti szolgálatot.

Mindketten, szerény magammal együtt nagy kedvelői voltak a gyümölcsnek, valamint az vagyok ma is, habár szakértői gyakorlat hijával vagyok is. De a jó, nemes gyümölcs megbíralásához nem nagy szakértelem kell; hiszen a gyümölcsös kerítését átugráló gyerek is hamar rájön, melyik gyümölcs érdemesebb a nadrágszagatás következményére.

A pusztá-haraszti-i gyümölcsösökertben is csakhamar felismerte gyermekizlésem, hogy a kora reggeli órákban, a kökény tuskés bokraiból font garádon meztláb átugrálva, — a »Lyánysecsü« alma volt legérdemesebb arra, hogy az éj folyama alatt földre hullott példányokért véres küzdelmet vívjunk a tuskékkal, napról-napra, az öcsémmel együtt.

De fölséges gyümölcs is volt az. Szeptemberben lehullott példányok utánéréssel is pompásan izlettek s október 1-ével iskolába takarodáskor, dión kívül csak ezt az utóérésre szánt almát méltattuk ládánk fenekére juttatni. A java példányokat édes anyánk úgy is fentartotta a »Granarium«-ban — a buza közé duggatva — a karácsonyi szünidőkre, sőt bő termésnél a husvétira is. A fogyasztásra való fel lett aggatva a pinczében és kamarákban.

Palóczosan kiejtve »Lyánysecsü«-nek — aethetikusabban »Leányalmá«-nak neveztük.

Egy fa volt csak ily gyümölcsöt termő a pusztán, de mondhatom, az egész környéken sem volt párja. Gyermek- s ifjukoromban ismertem a környék gyümölcsfáit; — a Vattaiak, Raksányiak, Sréterék — úgy szinte a későbbben ott megtelepedett szenvedélyes kertész Oroszy Miklós kertje nélkülözte ezen fajalmát. Ha ezen név alatt elő is fordult egyszer-mászor, az nem a pusztá-haraszti-i fajból való volt még ha külső alakban meg is felelt annak.

Az ember agyának tükörlapjába — az emlékezetbe, legtartósabban beedződnék az első, tehát a gyermekkori események. 1852. évben őszkor, mint 5 éves gyermek, ezen almafa alatt fakadtam sirva, mert gyümölcsét másnap ott kellett hagynom, hogy cserébe vigyenek Zólyomba — tót szóra. Midőn kerestek — a törzse mögé bujtam, hogy meg ne leljenek; de megleltek, bármint elfödött a fa törzse. Tudták, hol találhatnak meg.

Tehát 1852. évben a törzs oly vastag volt, hogy elfödött. Ily vastag törzs volt mindig emlékemben lerajzolódva, pedig atyám állítása szerint azon fa 1842. évtől, midőn ő odajött s egész ottléte alatt nem sokat nőtt törzsének átmérőjében. De már elődje Draskóczy is ott találta. Származásáról annyit mondott, hogy az Hontmegyéből, Csalmiáról, a Tihanyi birtokhoz tartozó kertből lett odaplántálva. Érje örök világosság a mennyekben ezen hasznos cselekedetéért.

Az 1866-ik évig öcsémmel minden nyáron szeretgettük öreg barátunkat. Megpihentünk alatta

vagy rajta, de megkiméltük mindig. Soha nevünket bele nem véstük, soha csizmával vagy cipővel nem másztunk rá, mert kerges nem volt soha. Lehányta azt magáról, mint a keleti platánfa. Szép hamvaszürke törzséről pikkelyszerűen levált darabokban hullott le a kérge s gyenge karczolás is élő hánccsot ért.

1889. évben, tehát 23 év múlva viszontláttam. Örömmel siettem öreg barátomat felkeresni. Ott állott még, kissé hízóttabb törzsszel, s ha szokásosan ember derekához hasonlítom, — akkor métermázsás ember derekával kell összemérnem. Ép és egészséges volt, bár az amugy is széjjelálló ágainak ritka gallyai még inkább megritkultak s véggallyai el voltak száradva. Bizony szeretettel öleltem, simogattam meg.

Ekkor ismertem meg első ivadékát ott egy 4–5 éves oltvány alakjában, melyet ott lakó gazdatiszt sógorom oltott. 1897. évben láttam utoljára, megcsontitva ifjítási célból. Még mindig ép törzsszel, de aggkórban szenvedett s úgy is bucsuztam el tőle mint haldoklótól. Él-e még? megkegyelmezt-e neki birtokosa, a jelenleg ott lakó Nedeczky László ur, nem tudom, de úgy vélem él méltó utódjában ott és él nálam néhány oltványban.

1895. évben kaphattam csak belőle oltóvesszőket és mint kitünő minőségű almát itt közséi faiskolánkban is óhajtottam elszaporítani. De mily név alatt?! Otthonában használt néven aethetici szempontról nem akartam. Entz Rozmaring-almáját ismerem itt is, annak nem felel meg. Mig végre bátyám, ki ép úgy szerette fánkat s gyümölcsét, azt állította, hogy vidékén (Pest megye) olyan alaku almát »Püspökalmá«-nak nevez a nép, noha nem oly jó, mint a »Lányalmánk«. Tehát én is elneveztem »Püspökalmá«-nak azon utógondolattal, ha sikerül meghatározatnom nevét termése után, majd visszakereszteljük. Ezen néven a faiskola vagy 100 darabot kiadott s ily néven van a szőlős kertekben szétültetve.

Mult évi »Gyümölcskertész«-ben rátaláltam a »Honti alma« néven. Leírása oly tökéletes, hogy azután el sem lehetne vitatni azt, hogy a pusztá-haraszti-i »Lánysecsü« alma nem lenne azonos a »Honti almá«-val.

Engedjen meg a Szerkesztő ur, hogy becses lapjában oly terjedelmes helyet foglalok le rég letűnt évek, meghalt és élő egyének s gyermekkori benyomásaim felsorolásával, de szükségesnek találtam a »Honti alma« származását illetőleg ily részletek felsorolására is kiterjeszkedni.

Hajts Béla ur által e lapok 3-ik számában közölt szorgos tanulmányozása következtében azon eredményre vélt jutni, mintha a »Honti alma« és »Schiebler galambka« azonos volna.

Ha a »Schiebler galambka« magról nevelt fája mintegy 50 vagy több év előtt kelt, tekintve az azon időbeli gyarló közlekedési állapotot, oly gyorsan nem terjedhetett az el, hogy Iglón és talán több helyen is, 50 éves példányok legyenek belőle s így ha ily idősek azok, a hasonló Honti almafák lehetnek.

A puszta-haraszti-i »Honti alma« fájának törzse 1852. évben már oly vastag volt, hogy mögéje mint 5 éves gyermek elbujhattam, továbbá, mert atyám állítása szerint azon fa törzse 1842. évtől nem sokat vastagodott, — és mert ezen fát még 1897. évben is meglehetősen épségben ismertem, — bátran állithatom, hogy azon almafa a 80 éves kort meghaladta.

Megvolt-e már 80 év előtt a »Schiebler galambka«? Ha nem volt meg, az esetben erről és a »Honti almá«-ról csak annyit mondhatunk, hogy hasonlítanak egymáshoz, — de azonosak nem lehetnek.

A »Schiebler galambká«-nak sem gyümölcsét sem fáját nem ismerem, sőt a Honti almafának is csak a leirt példányát; de ezt olyannak ismerem, melynek kérge folyton hámlik. Jól tudom, hogy a gondozott almafának törzse tisztának marad bizonyos korig, de hogy gondozatlan fának késő vénységében is ily sima, kéregtelen legyen a törzse, mást ilyennek nem ismertem. Fölteszem, hogy ez tulajdonsága ezen fajtának s azért kérdelem, a »Schiebler galambka« fája bir-e ilyen tulajdonsággal? — így szinte a Honti almafának mindenütt vele született sajátsága-e ezen vetkőzés vagy csak a talaj befolyásolta így?

Ha csak egyiknek tulajdonsága, ez jellege annak s így ez a két alma különbségére vallana; — ha pedig mindkettőnek tulajdona, akkor egy okkal több lenne, hogy az azonosság mellett lehessen vitázni.

Hátra volna még a bizonyítás, hogy a puszta-haraszti-i »Lányos«-alma, azonos a »Honti almá«-val. Meg vagyok arról győződve, hogy egy és ugyanaz. Bizonyítéknak azonban a gyümölcskamrából kellene előkerülni. De sajnos, az én oltványaim még nem termőfák, — egyet kivéve, mely doucinon »Sándor czár«-ba oltva termett már három éven át 2—3 drbot; de bizony itt ennek fája és gyümölcse is beteg, satnya lett. Szőlőmben kiültetve vannak azonban egészséges oltványok s talán ez évben mutatót teremnek. Óhajtanám magamnak, állításom igazolására, ha legközelebbi karácsonyra a t. Szerkesztő urnak meghatározás céljából küldhetnék be néhány darabot.

Dr. Frenyó Pál.

Japáni és amerikai növények behozatalának új szabályozása Németországban.

A német birodalmi kormány, a gyümölcsstermelésre a phylloxerához hasonló veszedelmet rejtő amerikai San José pajzstetű behurczolásának megakadályozása céljából, az amerikai Egyesült-Államok s az ezzel sűrű összeköttetésben levő Japán ellen igen szigorú növény- és gyümölcsforgalmi korlátozásokat léptetett annak idején életbe. A viszonyok változával, a gyümölcsforgalmat illetőleg könnyítéseket tett s Amerikának a behozatalt ismét lehetővé tette. E könnyítéseket — a mi Amerikát illeti — kiterjesztette később az élőnövényekre is,

mig végre most már Japánt is felvette a kedvezményezettek közé s növényforgalmát az amerikaihoz teljesen hasonló módon szabályozta.

Monarchiánk Németországgal közvetlen szomszédságban és a legélénkebb kereskedelmi forgalomban levén, kétségtelen, hogy e könnyítések saját forgalmunkra is hatással lesznek s egyebek közt okvetlenül azt is magok után fogják vonni, hogy érvényben levő szigorú forgalmi intézkedéseinket előbb-utóbb mi is szintén módosítani leszünk kénytelenek, hacsak érdekeinket a német kereskedővilágnak kiszolgáltatni nem akarjuk.

A német császári kormány által életbe léptetett könnyítéseket tartalmazó rendelet a forgalomban szereplő élő növényeket három csoportra osztja. Első csoportba tartoznak azok a növények, melyeknek behozatala továbbra is határozottan tilos marad. Ilyenek az összes élő fák, cserjék, valamint ezeknek egyes részei (lemetszett ágai pld.), ilyenek továbbá a fáknek és cserjéknek oltóvesszői, dugványai, magcsemetái és tövei. Ide sorozandók főként az összes gyümölcsfák, gyümölcsstermő cserjék, diszfák, diszcserjék és valamennyi fajtája a gazdasági fáknek.

Második csoportba tartoznak azok a növények, melyeknek behozatala szabad és előzetes vizsgálathoz kötve nincsen. Ezek közé tartoznak az összes vizenővények, valamint ezeknek részei, az összes földalatti növényrészek, mint péld. a hagymák és gumók, melyeknek behozatala az esetben is meg van engedve, hogyha már hajtásokkal birnak, feltéve persze, hogy az első csoportban felsorolt növények közé nem sorozhatók.

Harmadik csoportba tartoznak végül azok a növények, melyeknek behozatala előzetesen eszközölt szakszerű vizsgálat kedvező eredményéhez van kötve. Ide tartoznak azon szárazföldi növények és azoknak részei, melyek az első csoportban felsorolt növények közé nem sorozhatók.

Oly küldemények, melyek két vagy éppen mindhárom csoportból tartalmaznak növényeket, teljesen a legszigorubb elbánás alá esnek. Vizenővényekből álló küldemény is föltétlenül visszautasítatik tehát oly esetben, midőn a csomag az első csoportba sorozható növények közül tartalmaz példányokat vagy ilyen növényeknek részeit.

A rendelet szabályozza egyszersmind az Amerikából és Japánból származó élőnövényeknek vámügyi kezelését is és megengedi az ily küldeményeknek vizsgálat nélkül való szabad átvitelét az esetben, hogyha a csomagok belföldön fel nem nyitattak.

Ugyanilyen származású élőnövényeknek Hamburgba vagy Brémába oly célból való behozatalát, hogy ezen növények szortizozva és átcsomagolva ismét tovább szállittassanak, szintén megengedi, de csakis a következő föltételek mellett:

- a) hogy a szortirozás és csomagolás hatósági ellenőrzés mellett eszközöltessék;
- b) hogy az összes csomagoló anyagok megsemmisíttessenek;
- c) hogy az ismét csomagolásnál biztosíték

nyujtassék arra, hogy a tartalomnak egyes részei vissza nem tartatnak, vagy szét nem szóródnak s végül;

d) hogy oly átvitelre szánt küldemények, melyeknek átsomagolásánál a San José jelenléte megállapittatik, a továbbításból kizáratnak és megsemmisíttetnek.

Kimondja végül a rendelet, hogy a küldeményeknek átvizsgálására csakis avatott szakemberek alkalmazhatók. (G.)

Közhasznú kérdések és feleletek.

67. *Kérdés.* Két kertész van a községben. Az egyik azt állítja, hogy a nyáribarackfák koronáit kell ritkítani, a másik pedig éppen az ellenkezőt vitatja, hivatkozván arra, hogy a nyáribarackfák ágait gyakran szélütés éri, tehát a korona magától is megrikkul. Kérem szives véleményüket: vajjon melyik kertész állítása helyes? Megjegyzem, hogy az említett körülmények szem előtt tartásával magam is az utóbbiét vagyok hajlandó helyesnek minősíteni.

Kende. Sz. A.

67. *Felelet.* Tény az, hogy a nyáribarackfák egyik legveszedelmesebb nyavalyája a *gutaütés*, mely némelyek tapasztalatai szerint fokozódik akkor, ha a nyáribarackfa tavaszunkint erősen visszacsonkáztatik. Tény azonban az is, hogy ha a korona sűrű volna, azt meg kell ritkítani még akkor is, ha a metszés a *gutaütést* fokozná; mert a *gutaütés* nem válogatja ki éppen azokat az ágakat, a melyek a koronát elsűrösítik, hanem tudvalevőleg hol az egész fát, hol a korona felét, hol pedig egyes ágait pusztítja el. Már most megeshetik, hogy egy fán a korona fele sűrű, a másik ellenben megfelelően ritka és ez utóbbi pusztul el, míg a másik fele ezután is sűrű marad. Ebből tehát az következik, hogy a koronát már fiatal korában úgy kell szabályozni, hogy az idősebb korában se sűrűsödjék el; ha pedig ez mégis bekövetkeznék, úgy *julius közepétől augusztus közepéig* a koronát minden veszély nélkül meg kell és meg lehet ritkítani. A.

68. *Kérdés.* Szives értesítését kérem arra nézve, hogy a mellékelt Batul almafa galyát miféle betegség támadta meg, mi a védekezés ellene? A mellette levő fákon a betegséget még nem észleltem.

Goga. K. J.

68. *Felelet.* A beküldött galyakon a *Mytilaspis pomorum Bouché* nevű paizstetűfaj van elszaporodva, mely az almafáknak a leggyakoribb paizstetű, de ugyan ez a faj körte-, szilva- és őszibarackfákon is előfordul, még pedig ritkábban törzseken, hanem leginkább galyakon és vékonyabb ágakon. Elősködésük folytán a galynak vastagságbeli növekedése csökken és végre elszárad. Az elpusztítás nem könnyű és gondos intézkedést kíván; ha galyak vannak megtámadva, legcélszerűbb azokat lemetszeni és elégetni; ha az egész korona van megtámadva, legjobb az ilyen fát teljesen megsemmisíteni; mérsékelt infekció esetén a beteg kéregfelületeket petroleumba mártott durvaszűrű kefével dörzsöljük meg és utána oltott mézszel sűrűen bekenjük. Ha

télen irtjuk a paizstetűket, akkor a petroleumba mártott durva ecsettel való bekenés is eredményesül jár. Sch.

69. *Kérdés.* Bátorkodtam mai postán egy pár Ponyik-almafa-ágot beküldeni, a melyen szokatlan rakományok látszanak, kérném megvizsgálni, hogy nem valami veszedelmes betegsége-e a fának? gyümölcsöskertemben csak is ezen az egy fán látható ezen rakomány.

Székelly-Keresztur. P. O.

69. *Felelet.* Az almagalyakat egy paizstetűfaj lepte el; védekezés tekintetében tessék a 68. számú hasonló kérdésre adott feleletet elolvasni. Sch.

70. *Kérdés.* Kérem a beküldött almagalyak betegségét megállapítani és az ellene való tanácsot megadni.

B.-Mágócs. K. R.

70. *Felelet.* A beteg galyak a *Fusicladium dendriticum* nevű gombától szenvednek. Tessék a beteg koronarészeket eltávolítani és azután az egész koronát 2%-os bordeauxi oldattal megpermeteztetni. Sch.

71. *Kérdés.* Kérem a beküldött rovarokat megállapítani és a védekezés módját velem tudatni.

Dragonyesd. K. E.

72. *Felelet.* A papírhüvelyben küldött bogarak egészen összenyomott állapotban érkeztek meg, annyit lehetett rajtuk konstatálni, hogy szűbogarak; tessék a megrongált koronarészeket mind visszavágni. A kéregdarabon látható paizstetűk ellen a 68. számú felelet ad tanácsot. Sch.

73. *Kérdés.* E lapok múlt évi 15—16. számában »Gyüm. fellendítése« stb. című cikkben ajánlatik a gyümölcsfák talajának műtrágyával való behintése, hogy ennek alkalmazásával a gyümölcs-termés fokoztassék. Kérem tudatni az alkalmas műtrágya elnevezését, beszerzési forrását, árát, mennyiségét és alkalmazási módját. Gyepes területen ültetett gyümölcsfák alá, a hol az egész terület felásatnom fizikai lehetetlenség, nem volna-e célszerű a fa koronája alatt több helyen lyukat ásni s műtrágyával behinteni? Fahamu alkalmazható-e a fák alá?

Sáros-Kende. Sz. A.

73. *Felelet.* Midőn előrebocsátom azt, hogy a műtrágya a televényképző trágákat (istálló trágya, komposzt stb.) teljesen nem pótolhatja, hanem csak azok hatását kiegészíteni s fokozni képes, továbbá hogy a lazább talajokban jobban hat, mint a kötött agyagosokban, a következő eljárást ajánlhatom. Fiatal még nem termő fák trágázására tél végén vagy kora tavasszal egy-egy fára alkalmazandó: 75 gramm = 7¹/₂ deka chili-salétrom (nitrogén-trágya), 100 gramm = 10 deka kainit (káli-trágya) és 100 gramm = 10 deka Thomas-salakliszt (foszfor-sav-trágya), mely a korona ²/₃-a táján huzott sekély árokba hintendő és földdel betakarandó. Nagyobb és idősebb magastörzsű fára egyenként alkalmazandó: 1¹/₂—2¹/₂ kgr. szuperfoszfát (foszfor-sav-trágya), ugyanannyi kénsavas kálium és 1—2 kgr. chili-salétrom. Fiatalabb magastörzsű fára vagy idősebb törpefára egyenként elegendő: 300—700 gr.

= 30—70 deka szuperfoszfát, ugyanannyi kénsavas kálium és 200—400 gr. = 20—40 deka chilisalétrom. A kénsavas káli és szuperfoszfát keverékét télen vagy kora tavasszal hintjük a korona csurgóján belül és kívül huzott körárkokba, illetőleg idősebb s mélyen gyökerező fáknál ugyanott nagyobb számban készített lyukakba, de vízben feloldva is alkalmazhatjuk, a mi még jobb. A salétromot okvetlenül tavasz kezdetén alkalmazzuk széthintve vagy szintén oldva. A trágyaszereknek s kivált a műtrágyáknak hig oldatokban való alkalmazása nemcsak ajánlatos, hanem a bő locsolás, illetve vízzel való ellátás azok hatását nagyon fokozza. Fahamut mint káli-trágyát szintén alkalmazhatunk; ebből ugyanannyi adható mint a kainit-ból, vagy pedig 5-szörte több mint a kénsavas kálium-ból. Beszerezni a műtrágyát sok helyről lehet; péld. a »Magyar Mezőgazdák Szövetkezetétől« Budapest V. Alkotmány-utca 31. szám, vagy a »Hungária« műtrágyagyárból Budapest, V. Fürdő-utca 8. sz. stb. Mind e helyekről szívesen küldenek árjegyzéket, a melyből a költség könnyen kiszámítható. Gy.

Vegyes közlemények.

A párisi mezőgazdasági kiállítás Budapesten.

Mult számunkban jeleztük, hogy a budapesti városligeti iparsarnokban megnyílt párisi magyar mezőgazdasági kiállítást *Frigyes főherceg* ur és fenséges családja is felkereste s most megint jelezhetjük, hogy azt újabban *József főherceg* és fenséges neje *Klotild főhercegné* asszony, fiúk *József Ágost főherceg* ur és fenséges neje *Augusztina főhercegné* asszony (király ő felsége unokája) társaságában, sőt folyó hó 13-án maga *Ferencz József király ő felsége* is meglátogatni méltóztattak. Ez alkalmakkor bemutatásra került a *kertészeti csoport* is, melyet ő felsége szintén megtekinteni méltóztattott, teljes megelégedését fejezván ki a csoportnak és a kiállított növényeknek a hosszú párisi tartózkodás után való épsége felett.

A muraszombati gazdakör f. é. április 21-én tartotta évi rendes közgyűlését Muraszombatban gróf *Batthyány Zsigmond* elnöklete alatt. Az ez alkalommal beterjesztett titkári jelentésből örömmel olvastuk, mily szépen, mily üdvösen munkálkodik gazdasági téren e derék egyesület. Sokoldalú mukássága köréből nem hiányoznak a gyümölcsészet előmozdítására alkalmas intézkedések sem. Faiskolákat tart fenn, melyekből évenként több ezer oltványt ad ki, sőt a várható nagyobb gyümölcs-termékek biztosabb értékesítése céljából konzervgyárat is szándékozik létesíteni. Addig is, míg ez megtörténhetnék, almamalmot és sajtót szerzett be, melylyel a kör tagjai a mult évben sok száz akó almabort készítettek; *Ryder-féle* aszalót állított fel s ehez való gyümölcs-hámozó gépeket vásárolt. Ha ehhez hozzávesszük, hogy a munkálkodás épen ily serényen folyik a szőlészet, méhészet, állattenyésztés, tejgazdaság stb. terén, ugy csak kívánnunk le-

het, vajha minél számosabb helyen követnék a jó példát, melyet a muraszombati gazdakör saját erejéből kifejtett dicséretes munkálkodásával nyújt s melyhez magunk részéről is minél több sikert kívánunk.

A birsalma levélbetegségről. (*Sclerotinia Cydoniae Schellenberg.*) Egy új betegség hírét vesszük, melyet először Zürich mellett három évvel ezelőtt figyeltek meg birsalmacserjéken. A betegség folytán mintegy tíz nap alatt egyes cserjéknek fele lombzata elszáradt s rajtuk hamuszürke csíkok mutatkoztak, melyek a gombának spórafészkei voltak, melyek jellemző mandulaszaguak voltak. Ősszel az inficiált virágok folytán a gyümölcsök helyein apró kemény és szöszös gomba-sclerotiumok (telepcsomók) voltak észrevehetőek. Hasonló gomba a sajmeggy-fán (*Prunus Padus-on*) gyakrabban fordul elő, melynek neve *Sclerotinia Padi*; valószínű, hogy ugyanezzel a gombafajjal van itt is dolgunk, ámbár az észlelő külön fajnak tartván, *Sclerotinia Cydoniae*-nek nevezte el. Mivelhogy virágzás idején az inficiált cserjék leveleinek harmada sőt ennél is több van borítva ezen gombának a konidiumjaitól, ezért a virágoknak infekciója elkerülhetetlen, miközben a bibék szolgálnak a megfészkelődés helyeül. Egyelőre csak azt tanácsolhatni hasonló eseteknek beálltával, hogy az inficiált részek óvatosan összegyűjtendők és elégetendők. Sch.

Szerkesztői üzenetek.

T. Községi előljárásnak, Petneháza. Carbolineum és kátrányfestékek végett tessék a Magyar mezőgazdák szövetkezetéhez fordulni, Budapest, V., Alkotmány-utca 31. sz. Vashuzalt s minden szabadba szánt vastárgyat előbb miniumos festékekkel kell befesteni. Egyébiránt a zinkezett (u. n. galvanizált) huzal festés nélkül is alkalmazható, habár idővel ez is megrozsdásodik.

L. E. urnak, Budapest. A beküldött galyak a téli erős fagytól szenvedtek; tessék erre vonatkozólag átvilásni f. é. 6. és 7—8. számainkban foglalt közleményünket.

D. S. I. urnak, Öcsény. Majd ha a kérdéses szilvafa termést hoz, tessék akkor néhány szemet egy hajtással együtt beküldeni hozzánk meghatározás végett. Így látatlanban nem lehet ráfogni, hogy mi lehet az.

B. A. urnak, Baracska. Óhajlásának eleget tettünk, s a kért utmutatást postán megküldtük.

D. L. urnak, Szabadka. Az »Utmutatás a szőlőművelésre« című könyvet 1 koronáért meglehet vásárolni ifj. Nágel Ottó könyves boltjában, Budapest, VIII., Muzeumkörút 2. sz.

M. G. urnak, Gúta. A küldött alma neve: Csillag ápi. Érdekes alakjáért tenyésztik s karácsonfák díszítésére is alkalmazzák. Az almafa-bimbókat rongáló bogárról magánlevélben irtuk meg a válaszungkat.

Faisk.-kezelőségnek, Csendlak. Az üzleti közös tárczába felvétel végett küldött hirdetés csak 10-én került hozzánk, a mikor a 9. szám már nyomtatva volt, tehát csak most vehettük fel, mikor az jóformán már késő. Máskor kérjük korábban és a szerkesztőséghez, s nem a kiadóhivatalba küldeni a hirdetni valót, hogy az idejében közölhető legyen.

Közs. faiskola-kezelőségnek, Tófalu. *L. B.-né* urasszonynak, *S.-A.-Ujhely.* *Cz. E. urnak, Jolsva.* *T. Gy. urnak, Vencsellő.* *Dr. M. Gy. urnak, Fülöpsházás.* *V. L. urnak, Gyoma.* *H. J. urnak, K.-Félegyháza.* *L. I. urnak, Nagyszékely.* *M. urnak, Valkány.* Magánlevelet irtunk.

P. I. urnak, Mohács. A kért számot postára adtuk, hogy az évfolyam csonkán ne maradjon.